

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.08.1992, sp. zn. 2 Cdo 8/92, ECLI:CZ:NS:1992:2.CDO.8.1992.1

Číslo: 27/1993

Právní věta: Změnu práva společného užívání bytu manžely na jejich společný nájem bytu (ve smyslu ustanovení § 871 o.z. ve znění zákona č. 509/1991 Sb.) nelze pokládat jen za terminologickou změnu. Nájem bytu je ve srovnání s právem osobního užívání bytu odlišným právním institutem. Soud proto nemůže bez návrhu účastníka řízení dát ve svém rozhodnutí výraz uvedené změně právní úpravy úpravou znění výroku rozhodnutí podle ní.

Soud: Nejvyšší soud ČR

Datum rozhodnutí: 17.08.1992

Spisová značka: 2 Cdo 8/92

Číslo rozhodnutí: 27

Číslo sešitu: 3-4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Nájem, Řízení před soudem, Rozhodnutí soudu, Společné užívání bytu manžely, Společný nájem bytu manžely

Předpisy: 99/1963 Sb. § 5
§ 153 40/1964 Sb. § 871

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Městský soud v Brně rozsudkem z 31.10.1991 k návrhu navrhovatelky zrušil právo účastníků společně užívat byt o třech pokojích a kuchyni s příslušenstvím v B. čp. 111. Rozhodl, že byt bude nadále jako člen družstva užívat odpůrce. Navrhovatelce uložil, aby se z bytu vystěhovala do 15 dnů ode dne, kdy jí bude pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu přidělen a předán do užívání náhradní byt nebo náhradní ubytování. Rozhodl také, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Proti rozsudku podala odvolání navrhovatelka, která dovozovala, že zejména se zřetelem na zájem nezletilého dítěte účastníků měla být určena výlučnou užívatelkou bytu ona.

Krajský soud v Brně rozsudkem z 2. 3. 1992 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že zamítl návrh požadující zrušení práva společného užívání bytu a určení, že bytu bude nadále užívat jako členka družstva navrhovatelka s tím, že povinnost odpůrce k vyklizení bude vázána na přidělení bytové náhrady. Navrhovatelce uložil, aby odpůrce nahradila náklady řízení v částce 690 Kčs do tří dnů od právní moci rozsudku na účet odpůrce zástupce. Odvolací soud dovodil, že podle ustanovení § 871 o. z. ve znění novely provedené zákonem č. 509/1991 Sb. se právo osobního užívání

bytu vzniklé podle dosavadních předpisů, které trvá ke dni nabytí účinnosti citovaného zákona, mění dnem jeho účinnosti na nájem. Společné užívání bytu manželky se mění na společný nájem. Z uvedeného ustanovení vyplývá, že v době rozhodování odvolacího soudu již neexistovalo právo účastníků společně užívat byt, a proto nelze návrhu požadujícímu zrušení tohoto práva vyhovět.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal dovolání odpůrce. Dovožoval, že přípustnost dovolání je dána ustanovením § 238 odst. 1 o. s. ř., neboť odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Vytýkal, že rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241 odst. 2 písm. d) o. s. ř.) a řízení je navíc postiženo vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř.). Poukázal zejména na to, že k přeměně institutu práva společného užívání bytu manželky na společný nájem došlo ze zákona, a proto odvolací soud nemohl návrh na zahájení řízení zamítnout z toho důvodu, že zákon v době jeho rozhodování již institut práva společného užívání bytu nezná. Šlo o změnu označení právního institutu, která má formální povahu, a proto na ni měl odvolací soud reagovat tím, že by ve výroku svého rozhodnutí bez návrhu užil nového zákonného pojmu. Jestliže tak neučinil, pak v rozporu s ustanoveními § 2, § 5, § 43 a § 41 odst. 2 o. s. ř. odepřel oběma účastníkům nárok na soudní ochranu. Navrhl proto, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Nejvyšší soud České republiky dovolání odpůrce zamítl. O nákladech řízení rozhodl tak, že žádný z účastníků řízení nemá právo na jejich náhradu.

Z odůvodnění:

Občanský soudní řád 1) připouští v ustanovení § 238 odst. 1 podání dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Jako důvod dovolání lze podle ustanovení § 241 odst. 2 o. s. ř. uplatnit mimo jiné skutečnost, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [písm. d)], popřípadě, že řízení je postiženo jinou vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [písm. b)].

S dovolatelem nelze souhlasit, pokud dovozuje, že změna práva společného osobního užívání bytu manželky na společný nájem (ustanovení § 871 o. z. ve znění novely provedené s účinností od 1. 1. 1992 zákonem č. 509/1991 Sb.) je pouze terminologickou změnou, a že proto odvolací soud nejen mohl, ale také měl dát této formulační změně výraz i bez návrhu. Ze srovnání textu ustanovení § 175 a násl. o. z. ve znění před novelou z roku 1991 a textu ustanovení § 703 a násl. o. z. v platném znění, a jmenovitě pak ustanovení § 177 o. z. ve znění před touto novelou a § 705 o. z. ve znění po novele, vyplývá, že novela vypuštěním části třetí občanského zákoníku odstranila institut všech užívacích práv (právo osobního užívání bytu, místností nesloužících k bydlení, právo osobního užívání pozemků). Novela občanského zákoníku (zákon č. 509/1991 Sb.) tyto instituty nahradila v novém znění části osmé občanského zákoníku institutem nájmu. Přitom vznik právního vztahu, jeho obsah a zejména také zánik (a s ním související úprava bytové náhrady a jejího zajištění) je upraven výrazně odlišně od dřívějšího práva osobního užívání bytu. Nájem bytu je tedy ve srovnání s právem osobního užívání bytu odlišným právním institutem a na tomto závěru nemůže nic změnit ani skutečnost, že vztah mezi manželky jako společnými nájemci je zčásti upraven shodně s úpravou podle právního stavu před uvedenou novelou občanského zákoníku; úprava bytové náhrady a jejího zajištění při zrušení práva společného nájmu je však zcela odlišná.

Z vyložených důvodů je třeba považovat právní názor odvolacího soudu za správný, takže důvod dovolání ve smyslu ustanovení § 241 odst. 2 písm. d) o. s. ř. neobstojí.

Dovolateli lze sice dát za pravdu v tom smyslu, že odvolací soud měl se zřetelem na ustanovení § 5 o. s. ř. navrhovatelku poučit o potřebě změny návrhu rozsudečného výroku (tuto povinnost nelze však

chápat tak, že by měl doslova doporučit znění návrhu rozsudečného výroku); skutečnost, že tak neučinil, se však neprojevila ve věcné správnosti napadeného rozhodnutí, jak předpokládá ustanovení § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř. Účastníkům nic nebrání v tom, aby - nedohodnou-li se - podal kterýkoli z nich nový návrh na zahájení občanského soudního řízení ve smyslu ustanovení § 705 o. z.

Protože je napadené rozhodnutí správné, bylo dovolání podle ustanovení § 243b odst. 1 o. s. ř. zamítnuto.

O nákladech dovolacího řízení bylo rozhodnuto ve smyslu ustanovení § 243b odst. 4, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř.

Poznámky pod čarou:

1) Viz nyní jeho znění vyhlášené pod č. 501/1992 Sb. a dále ve znění zákona č. 24/1993 Sb.